

LIETUVOS ADMINISTRACINIŲ GINČŲ KOMISIJA

SPRENDIMAS

2024 m. gegužės 27 d. Nr. 21RE-428(AG-345/07-2024)

Vilnius

Lietuvos administracinių ginčų komisija (toliau – Komisija), susidedanti iš narių Eglės Bilevičiūtės (pranešėja), Vytauto Kurpuveso, Žydrūno Plytniko ir Ingridos Sabaliauskienės (Komisijos posėdžio pirmininkė),

Komisijos posėdyje rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinį ginčą pagal pareiškėjos R. Š. skundą dėl Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos sprendimo panaikinimo ir įpareigojimo atlikti veiksmus.

Komisija

n u s t a t ė:

Pareiškėja skundu Komisijos prašo: 1) panaikinti Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Agentūra) 2024-02-15 sprendimą Nr. SS-464 „Dėl R. Š. nustatyto darbingumo lygio termino“ (toliau – Sprendimas); 2) įpareigoti Agentūrą per Komisijos nustatytą laiką priimti naują teisės aktų reikalavimus atitinkantį sprendimą, t. y. nustatyti pareiškėjai darbingumo lygį atbuline data nuo 2023-05-10.

Komisijos pastaba: Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2023-06-22 įsakymu Nr. AI-417 „Dėl Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos reorganizavimo“ nuo 2024-01-01 Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Tarnyba) reorganizuota jungimo būdu, ją prijungiant prie biudžetinės įstaigos Neįgalųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, kurio pavadinimas po reorganizavimo yra Asmens su negalia teisių apsaugos agentūra prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

Pareiškėja nurodė, kad kreipėsi į Tarnybą pasibaigus nustatyto darbingumo lygio galiojimo terminui dėl pakartotinio darbingumo lygio nustatymo. Teritorinis skyrius, išnagrinėjęs pareiškėjos medicininius dokumentus, 2024-01-15 pareiškėjai nustatė 30 procentų darbingumo lygį dėl priežasties „ligos arba būklės“ nuo 2023-12-19 iki 2024-12-31, specialiųjų poreikių nenustatė ir netenkino prašymo išduoti neįgalių asmenų automobilių statymo kortelės. Pareiškėja kreipėsi į Agentūrą su 2024-01-18 skundu ir 2024-02-02 papildomu paaiškinimu dėl Tarnybos teritorinio skyriaus priimto sprendimo Nr. STS-359 dalyje dėl nustatyto darbingumo termino pagrįstumo. Agentūra atliko administracinę procedūrą ir priėmė administracinės procedūros sprendimą tik šioje apimtyje.

Agentūra nustatė, kad pareiškėja 2023-12-19 prašyme nenurodė, kad prašo atbuline data nustatyti negalią. Agentūra konstatavo, kad pareiškėja 2024-01-18 skunde nenurodė svarbios priežasties, dėl ko praleido terminą, tik nurodė, kad prašo atstatyti terminą nuo 2023-05-10. Pareiškėja papildomai prie skundo pateikė 2024-02-02 paaiškinimą dėl termino, kuriame nurodė šias priežastis: 1) Tarnyba negalėjo iš pareiškėjos priimti dokumentų, kadangi tuo metu buvo nedarbingume, nes vyko (duomenys neskelbtini) gydymas nuo (duomenys neskelbtini); 2) Tarnybos darbuotoja patikino, kad pasibaigus nedarbingumo periodui bus galima pateikti dokumentus dėl termino atstatymo; 3) dar

kartą atvykus pareiškėjai pateikti prašymą buvo patikinta, kad galės vėliau pateikti dokumentus; 4) pareiškėja pasitikėjo Tarnybos darbuotoja, kuri užpildė prašymo grafą.

Pareiškėja skunde ir paaiškinime teisingai ir sąžiningai nurodė, kodėl praleido terminą ir dar kartą patvirtina, kad būtent tokios priežastys ir buvo. Pareiškėja sirgo ir serga sunkia (duomenys neskelbtini) liga, tą patvirtina Sprendime ir Agentūra. Pareiškėja kruopščiai vykdė tiek gydytojų, tiek valstybinių institucijų nurodymus, todėl ne nuo jos valios priklausančių priežasčių buvo praleistas terminas. Pareiškėją šeimos gydytoja patikino, kad visi formalumai dėl darbingumo lygio bus sutvarkyti, ne pareiškėjos kompetencijai priklauso dokumentų pildymas ir tvarkymas šiuo atveju. Be to, nepasibaigus nedarbingumui negalima pateikti dokumentų, todėl pareiškėja ir laikėsi įstatymų, valstybinių institucijų nurodymų. Akivaizdu, kad pareiškėja buvo aktyvi ir iš savo pusės atliko aktyvius veiksmus, todėl negalima konstatuoti, kad pareiškėja praleido terminą dėl nesvarbių priežasčių. Agentūra Sprendime nurodo ištyrusi pareiškėjos sveikatos įstaigų apsilankymus ir nurodo, kada ir kiek kartų pareiškėja lankėsi gydymo įstaigose. Turi būti atsižvelgta į pareiškėjos sunkią sveikatos būklę, valstybinių institucijų darbuotojų įtaką pareiškėjai ir kitas aplinkybes, kurios nurodytos skunde. Pareiškėja nuo sunkios ligos nepasveiko per praleistą laiką, visu laikotarpiu sirgo, faktas patvirtintas, todėl nėra protingumo ir sąžiningumo konstatuoti priešingai. Be to, pareiškėja yra procentaliai darbinga ir negautos išmokos taip pat yra svarbios pareiškėjai, nes gydytis nuo tokios sunkios ligos taip pat kainuoja ne tik finansiškai, bet ir morališkai, todėl vien šiuo aspektu yra neteisinga pareiškėjos atžvilgiu.

Iš pateiktų medicininių dokumentų ir priimtų sprendimų matyti, kad pareiškėjos sveikatos būklė nepakito, ji ir toliau sirgo (duomenys neskelbtini) ir toliau buvo skiriamas gydymas. (duomenys neskelbtini) liga yra priskiriama prie sunkiausių žmogaus ligų. Todėl Tarnyba negali pareiškėjos vertinti tik formaliai, turi atsižvelgti į protingumo ir žmogiškumo faktorius ir elementarius principus, susijusius su sunkiai sergančiu asmeniu. Sprendime nėra remiamasi konkrečiais įstatymais, jų normomis ir panašiai, praktiškai Sprendimas paremtas subjektyvia nuomone pareiškėjos atžvilgiu ir nėra žmogiškojo geranoriškumo iš esmės padėti pareiškėjai, visų Lietuvos valstybinių institucijų pareiga yra pirmiausia padėti Lietuvos piliečiui, o šiuo atveju ypatingai pažeidžiamai pareiškėjai, kuri yra dėl ligos nepilnavertė ir negali veikti kaip pilnai sveikas asmuo (b. l. 1–4).

Pareiškėja prašo skundą nagrinėti rašytinio proceso tvarka (b. l. 131–132).

Atsakovė Agentūra prašo pareiškėjos skundą atmesti kaip nepagrįstą. Atsiliepime paaiškino, kad pareiškėjos darbingumo lygis buvo vertinamas ir nustatomas vadovaujantis Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005-03-21 įsakymu Nr. A1-78/V-179 patvirtintu Darbingumo lygio nustatymo kriterijų aprašu ir Darbingumo lygio nustatymo tvarkos aprašu (toliau – Tvarkos aprašas). Skundžiamame Sprendime detalai nurodyta iki 2023-12-31 galiojusi nustatyto darbingumo lygio termino vertinimo ir nustatymo tvarka, nurodytas Sprendimui įtaką darančių faktinių aplinkybių vertinimas.

Darbingumo lygio termino nustatymą atgaline data reglamentuoja Tvarkos aprašo 28 punktas, kuris numato, kad, pareiškėjai prašant, darbingumo lygis atgaline data gali būti nustatytas tik tuo atveju, kai asmuo pakartotinio darbingumo lygio vertinimo laiką praleidžia dėl pateisinamų priežasčių ir jei Tarnybai yra pateikiami visi reikalingi dokumentai (duomenys), būtini darbingumo lygiui ar jo priežastims nustatyti atgaline data, bet ne daugiau kaip už 3 praėjusius metus, skaičiuojant nuo dokumentų gavimo Tarnyboje dienos. Tik asmeniui pateiktus prašymą dėl negalios (darbingumo lygio ir (ar) specialiųjų poreikių), t. y. esant asmens iniciatyvai, ir gydytojo specialisto parengtą ir pateiktą (atsiūstą) siuntimą į Tarnybą, pradedama administracinė procedūra.

Kadangi pareiškėja į Tarnybą kreipėsi 2023-12-19 ir pastarajame neišreikšta pareiškėjos valia, t. y. nenurodyta termino praleidimo priežastis (nepateiktos jokios faktinės aplinkybės) ir nenurodyta konkreti data, nuo kada prašoma nustatyti, šiuo atveju darbingumo lygį, atgaline data, taip pat 2024-01-15 darbingumo lygio vertinimo akto Nr. 4790 31 punkte (pastabos) nurodyta, kad asmuo praleisto termino atstatymo neprašo, todėl ir darbingumo lygis Vilniaus III teritorinio skyriaus buvo nustatytas būtent nuo šios dienos.

Toks teisinis darbingumo lygio galiojimo termino nustatymas įtvirtina paciento teisę kreiptis į gydančią gydytoją dėl siuntimo į Tarnybą išdavimo, o ne gydytojo pareigą siųsti pacientą į Tarnybą dėl darbingumo lygio nustatymo nesant jo prašymo. Gydantis gydytojas turi teisę atsisakyti išduoti siuntimą į Tarnybą tuo atveju, kai yra nebaigtas gydymas, nenustatyta aiški diagnozė arba neišnaudotos visos medicininės reabilitacijos priemonės (Tvarkos aprašo 8¹ punktas). Skundas grindžiamas subjektyvia pareiškėjos ir jos atstovės nuomone.

Atsakovės teigimu, 2023-12-18 siuntime į Tarnybą, kartu su juo pateiktuose medicininuose dokumentuose ir Elektroninės sveikatos paslaugų ir bendradarbiavimo infrastruktūros informacinės sistemos (toliau – ir ESPBI IS) paciento kortelėje identifikuoti pareiškėjos sveikatos duomenys (įrašai) apie ankstesnius ir vėlesnius apsilankymus įvairiose sveikatos priežiūros įstaigose nepatvirtina fakto, kad gydantis gydytas ar kitas gydytojas specialistas būtų atsisakęs pradėti rengti dokumentus į Tarnybą dėl negalios nustatymo. Priešingai, įvertinus aplinkybę, kad siuntimas į Tarnybą užpildytas ir pašymas dėl negalios nustatymo Tarnybai pateiktas tik 2023-12-18, t. y. esant daugiau nei 7 mėn. termino praleidimui, atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjos darbingumo lygis vertinamas nuo 2009 m., taip pat į tai, kad per tuos 7 mėn. asmuo lankėsi įvairiuose sveikatos priežiūros įstaigose, atsakovė laiko, kad pareiškėja nebuvo pakankamai rūpestinga ir apdairi, kiek atitinkamomis sąlygomis buvo būtina.

Teisės aktų nuostatos numato, kad turi būti nurodyta priežastis, tačiau minėtoje byloje nėra duomenų, pagrindžiančių aplinkybes, kurios būtų objektyviai, nuolatos asmeniui trukdžiusios kreiptis į Tarnybą. Pati pareiškėja nesiėmė jokių aktyvių veiksmų, t. y. tiek taikant ambulatorinio gydymo priemones, tiek gydantis stacionare, asmuo gali kreiptis į Tarnybą dėl darbingumo lygio nustatymo – juk pirmiausia pateikiamas prašymas gydančiam gydytojui dėl siuntimo užpildymo. Suprantama, kad asmeniui dėl savo sveikatos būklės sudėtingiau kreiptis, tačiau 2024-01-18 skunde ir 2024-02-02 paaiškinime detalesnių paaiškinimų pareiškėja nepateikė. Byloje nėra ir kitų duomenų dėl aplinkybių, kurios nepriklausė nuo pareiškėjos valios ir kurios teisės aktų pagrindu gali būti pripažintos priežastimis, dėl kurių pareiškėja praleido pakartotinio darbingumo lygio vertinimo laiką daugiau nei 7 mėn.

Tvarkos aprašo 15 punkto nuostata numato, kad tuo atveju, kai darbingumo lygis nustatomas laikinai nedarbingam asmeniui, kuris turi nedarbingumo pažymėjimą, sprendimas turi būti priimtas ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo visų reikiamų dokumentų gavimo Tarnyboje dienos. 2022 metais pareiškėja kreipėsi į Tarnybą turėdamas laikinąjį nedarbingumą ir pareiškėjai buvo atliktas darbingumo lygio vertinimas ir nustatymas. Todėl skundo argumentai, kad „<...žinoma aplinkybė, kad nepasibaigus nedarbingumui negalima pateikti dokumentų, todėl pareiškėjas ir laikėsi įstatymų, valstybinių institucijų nurodymų>“ ir „<...Tarnyba negalėjo iš pareiškėjos priimti dokumentų, kadangi tuo metu buvo nedarbingume, nes vyko (duomenys neskelbtini) gydymas nuo (duomenys neskelbtini)>“ yra tikrovės neatitinkantys klaidinantys teiginiai.

Atsakovė pažymėjo, kad šio ginčo atveju Tarnybai nustačius pareiškėjai darbingumo lygį atgaline data už daugiau nei 7 mėn., būtų padaryta žala Valstybinio socialinio draudimo fondui ir atsakinga institucija pasinaudotu jai suteikta atgręžtinio reikalavimo teise. Teisės aktų nuostatose įtvirtinta, kad asmuo (jo atstovas) turi ne vien teisę kreiptis dėl darbingumo lygio nustatymo baigiantis ir (ar) pasibaigus terminui arba atsiradus naujų duomenų, bet ir pareigą laiku kreiptis į gydančią gydytoją dėl dokumentų parengimo į Tarnybą. Atlikdami nustatyto darbingumo lygio termino vertinimą, Tarnybos specialistai išanalizavo visus Tarnybai pateiktus dokumentus, Sprendime pateikti išsamūs paaiškinimai dėl nustatyto darbingumo lygio termino (b. l. 24–28).

Skundas tenkintinas

Bylos duomenimis nustatyta, kad pareiškėja 2023-12-19 Tarnybai pateikė Prašymą nustatyti negalią (b. l. 38–39).

Tarnybos Vilniaus III teritorinis skyrius priėmė 2024-01-15 sprendimą Nr. STS-359 „Dėl darbingumo lygio“, kuriuo pareiškėjai nustatė 30 proc. darbingumo lygį nuo 2023-12-19 iki 2024-12-30, iki senatvės pensijos amžiaus sukakties dienos (b. l. 61–63).

Nesutikdama su Tarnybos teritorinio skyriaus sprendimu, pareiškėja Agentūros direktoriui pateikė 2024-01-18 Skundą dėl Agentūros teritorinio skyriaus priimto sprendimo (reg. Nr. SK-223) (toliau – 2024-01-18 skundas). Skunde pažymėjo pasirinkimą „*nesutinku su Agentūros teritorinio skyriaus sprendimu dėl nustatyto termino ar priežasties*“. Aiškindama nesutikimo motyvus pareiškėja nurodė „*Terminas buvo iki 2023-05-09, dabar nustatyta nuo 2023-12-19. Prašau atstatyti terminą nuo 2023-05-10.*“ (b. l. 84–85).

Pareiškėja pateikė Agentūrai 2024-02-02 Prašymą/paaiškinimą prie 2024-01-18 skundo Nr. SK-223 (toliau – 2024-02-02 prašymas). Prašyme nurodė, kad jos darbingumo lygio terminas baigėsi 2023-05-09. Pareiškėja 2023-05-08 kreipėsi į Tarnybą dėl termino pratęsimo, tačiau pareiškėjai buvo paaiškinta, kad Tarnyba negali priimti pareiškėjos dokumentų, kadangi tuo metu pareiškėjai buvo tęsiamas (duomenys neskelbtini) gydymas nuo (duomenys neskelbtini) ir ji buvo nedarbingume. Tarnybos darbuotoja pareiškėją užtikrino, kad ji galės pateikti visus dokumentus į Tarnybą kartu su prašymu termino atstatymui, kai baigsis pareiškėjos nedarbingumas. Dar buvo nuvykusi į Tarnybą, kur pareiškėją dar kartą užtikrino, kad tuo metu Tarnyba negalėjo priimti pareiškėjos dokumentų. To pasekoje pareiškėja atvyko į Tarnybą 2023-12-19, paaiškino Tarnybos darbuotojui, kad jai reikia užpildyti termino atstatymo prašymą, paprašė darbuotojos pagalbos. Darbuotoja nurodė, kokias prašymo grafąs pareiškėja turi užpildyti, užpildžius dokumentą darbuotoja dar kartą viską peržiūrėjo. Pareiškėja pasitikėjo Tarnybos darbuotojos kompetencija ir pasirašė prašymą. Atvykusi 2024-01-18 į Tarnybą atsiimti parengtų dokumentų, pareiškėja pamatė, kad nėra atstatytas terminas. Darbuotoja, kuri išdavė dokumentus, paaiškino, kad 2023-12-19 prašyme nebuvo pažymėta dėl termino atstatymo. To pasekoje buvęs terminas baigėsi 2023-05-09, o naujas terminas prasideda nuo 2023-12-19. Pareiškėja prašė ištaisyti įvykusią klaidą ir atstatyti terminą nuo 2023-05-10 (b. l. 98–100).

Agentūra ginčijamu Sprendimu netenkino pareiškėjos 2024-01-18 skundo ir 2024-02-02 prašymo, ir paliko galioti teritorinio skyriaus 2024-01-15 sprendimą Nr. STS-359, kuriuo pareiškėjai darbingumo lygis nustatytas nuo 2023-12-19 (nuo prašymo Tarnyboje gavimo dienos) iki 2024-12-30 (iki senatvės pensijos amžiaus sukakties dienos). Sprendime nurodė, kad darbingumo lygio termino nustatymas atgaline data galimas tik tuo atveju, kai asmuo dėl pateisinamų priežasčių praleidžia pakartotinio darbingumo lygio vertinimo laiką (Tvarkos aprašo 28 punktas). Pateisinamomis priežastimis pripažįstamos susiklosčiusios objektyvios aplinkybės: šeimos narių ar artimų giminaičių mirtis, nenumatytos šeimos aplinkybės (vaiko iki 14 metų liga, šeimos narių priežiūra, slaugymas), pranešimas ar šaukimas asmeniui vykti į teismą arba kontrolės (priežiūros) funkcijas atliekančias institucijas ar įstaigas, nelaimingas atsitikimas, liga, su(si)žalojimas, nėštumas, gimdymas ir kito nuo asmens valios nepriklausiusios priežastys, Sprendimų kontrolės skyriaus vedėjo pripažintos svarbiomis, dėl kurių egzistavimo asmuo negalėjo laiku, t. y. baigiantis nustatytam darbingumo lygio terminui, kreiptis į Tarnybą (vadovaujantis 2022-11-15 Tarnybos direktoriaus įsakymu Nr. V-104 patvirtinto Pakartotinio neįgalumo lygio, darbingumo lygio, specialiųjų poreikių, specialiųjų poreikių lygio ir profesinės reabilitacijos paslaugų poreikio vertinimo Sprendimų kontrolės skyriuje vadovo (toliau – Vertinimo vadovas) 30 punkto nuostatomis). Teisės aktų nuostatos numato, kad turi būti nurodyta priežastis ir konkreti data, nuo kada prašoma darbingumo lygį nustatyti atgaline data. ESPBI IS paciento kortelėje identifikuoti asmens sveikatos duomenys (įrašai) apie ankstesnius ir vėlesnius apsilankymus įvairiose sveikatos priežiūros įstaigose (VŠĮ Kauno miesto poliklinikoje lankėsi 2023 m. vasario, kovo, gegužės, birželio, liepos, rugpjūčio, rugsėjo, spalio, gruodžio mėn. ir 2024 m. sausio, vasario mėn.; Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninės Kauno klinikose – 2023 m. gegužės, birželio, liepos, rugpjūčio, rugsėjo, spalio, lapkričio, gruodžio mėn. ir 2024 m. sausio mėn.; UAB „Medicinos namai šeimai“ – 2023 m. rugpjūčio mėn.), tačiau 2024-01-18 skunde ir 2024-02-02 paaiškinime, kodėl nesikreipė į šeimos gydytoją ar gydantį gydytoją dėl siuntimo į Tarnybą parengimo, detalesnių paaiškinimų pareiškėja nepateikė. Agentūra atkreipė dėmesį, kad pareiškėjos darbingumo lygis vertinamas nebe pirmą kartą, tačiau žinodama vertinimo tvarką ir tai, kad sveikatos priežiūros įstaigoje dažnai užtrunka dokumentų parengimas dėl eilių pas gydytojus specialistus, asmuo prieš pasibaigiant nustatytam darbingumo lygio terminui į gydantį gydytoją nesikreipė (darbingumo lygio termino pabaiga – 2023-05-09 – praleistas daugiau

nei 7 mėn. terminas). Pareiškėja teigia, kad darbingumo lygis turi būti nustatytas atgaline data, nors akivaizdu, kad ji pati nesiėmė jokių aktyvių veiksmų dėl dokumentų parengimo. Tiek taikant ambulatorinio gydymo priemones, tiek gydantis stacionare ar (ir) dienos stacionare, asmuo gali kreiptis į Tarnybą dėl darbingumo lygio nustatymo – juk pirmiausia pateikiamas prašymas gydančiam gydytojui dėl siuntimo užpildymo. Įvertinus surinktos informacijos visumą, taip pat atsižvelgiant į aplinkybes, kad siuntimas į Tarnybą užpildytas tik 2023-12-18 ir pareiškėjos judėjimo funkcija nebuvo visiškai apribota, nebuvo didelių kliūčių naudotis ambulatorinio gydymo galimybėmis ir galėjo kreiptis tinkama data dėl darbingumo lygio nustatymo, sprendina, kad darbingumo lygis teritoriniame skyriuje pagrįstai nustatytas nuo datos, kai asmuo kreipėsi į Tarnybą (pateikė visus dokumentus ir prašymą įvertinti negalia (darbingumo lygį ir specialiuosius poreikius), t. y. 2023-12-19. Sprendimų kontrolės skyrius nenustatė jokių objektyvių aplinkybių, pareiškėjai nuolat trukdžiusių kreiptis į Tarnybą laikotarpiu nuo 2023 m. gegužės mėn. iki 2023 m. gruodžio mėn. Esminių prieštaravimų šiuo atveju tarp pareiškėjos pateiktų duomenų ir priimto teritorinio skyriaus sprendimo nėra. Asmuo turi ne vien teisę kreiptis dėl darbingumo lygio nustatymo pasibaigus terminui ar atsiradus naujų duomenų, bet ir pareigą laiku kreiptis į gydantį gydytoją dėl dokumentų parengimo į Tarnybą. Nesant pateisinamų priežasčių (susiklosčiusių objektyvių aplinkybių) darbingumo lygį pareiškėjai nustatyti atgaline data nėra teisinio pagrindo. Asmens darbingumo lygis laikomas nustatytu nuo asmens prašymo nustatyti darbingumo lygį Tarnyboje gavimo dienos (b. l. 7–11).

Byloje nagrinėjamas ginčas dėl Sprendimo, priimto Agentūrai išnagrinėjus pareiškėjos 2024-01-18 skundą ir 2024-02-02 prašymą, teisėtumo ir pagrįstumo.

Ginčo teisinius santykius reglamentuoja Lietuvos Respublikos neįgalųjų socialinės integracijos įstatymas (redakcija, galiojusi nuo 2023-04-01 iki 2023-12-31) (toliau – NSIĮ), Tvarkos aprašas (redakcija, galiojusi nuo 2023-01-01 iki 2023-12-31), Vertinimo vadovas (redakcija, galiojanti nuo 2023-03-31).

NSIĮ 2 straipsnio 5 dalyje apibrėžta, kad darbingumo lygis – asmens pajėgumas įgyvendinti anksčiau įgytą profesinę kompetenciją ar įgyti naują profesinę kompetenciją arba atlikti mažesnės profesinės kompetencijos reikalaujančius darbus.

NSIĮ 20 straipsnyje įtvirtinta, kad darbingumo lygis nustatomas įvertinus asmens sveikatos būklę ir galimybes atlikti turimos kvalifikacijos darbus, įgyti naują kvalifikaciją ar dirbti darbus, nereikalaujančius profesinės kvalifikacijos po to, kai yra panaudotos visos galimos medicininės ir profesinės reabilitacijos bei specialiosios pagalbos priemonės (4 dalis). Darbingumo lygis nustatomas remiantis asmenį gydančių gydytojų, profesinės reabilitacijos ir kitų specialistų pateiktais dokumentais (6 dalis).

Pagal NSIĮ 20 straipsnio 8 dalį darbingumo lygis gali būti nustatomas tokiais terminais: 6 mėnesiams, kai darbingumo lygis vertinamas pirmą kartą ir prognozuojamas asmens sveikatos būklės ir profesinių, funkcinių veiksmų pasikeitimas, darantis įtaką asmens darbingumo lygiui, per artimiausius 6 mėnesius (1 punktas); vieniems metams, kai darbingumo lygis vertinamas pirmą kartą ir (ar) prognozuojamas asmens sveikatos būklės ir profesinių, funkcinių veiksmų pasikeitimas, darantis įtaką asmens darbingumo lygiui, per artimiausius 12 mėnesių (2 punktas); 2 metams, kai prognozuojamas asmens sveikatos būklės ir profesinių, funkcinių veiksmų pasikeitimas, darantis įtaką asmens darbingumo lygiui, per artimiausius 24 mėnesius, ir asmenims, kurie mokosi, iki 26 metų (3 punktas); iki profesinės reabilitacijos programos pabaigos, kai asmeniui nustatomas profesinės reabilitacijos poreikis (4 punktas); iki senatvės pensijos amžiaus sukakties dienos, kai neprognozuojamas asmens sveikatos būklės ir profesinių funkcinių veiksmų pasikeitimas, darantis įtaką asmens darbingumo lygiui, ir (ar) asmens sveikatos sutrikimai yra nuolatinio, nekintamo pobūdžio (5 punktas); neterminuotai, kai darbingumo lygis nustatomas dėl nelaimingo atsitikimo darbe ar dėl profesinės ligos (6 punktas).

Tvarkos aprašas reglamentuoja dokumentų, reikalingų darbingumo lygiui nustatyti, pateikimą, darbingumo lygio, termino, atsiradimo laiko, priežasties nustatymą, pakartotinį darbingumo lygio vertinimą (Tvarkos aprašo 1 punktas).

Tvarkos aprašo 7 punktą numato, kad asmuo, jo tėvai, sutuoktinis, pilnamečiai vaikai, globėjai (rūpintojai) ar jo įgalioti kiti asmenys arba asmeniui atstovaujantis jo nuolatinės gyvenamosios vietos savivaldybės socialinis darbuotojas, arba socialinės globos įstaigos, kurioje asmuo gyvena nuolat, socialinis darbuotojas, neįgaliojo aprūpintojas (toliau – asmens atstovas) asmens sveikatos priežiūros įstaigos nustatyta tvarka kreipiasi į asmens sveikatos priežiūros įstaigos jį gydantį gydytoją (toliau – asmenį gydantis gydytojas) dėl siuntimo į Tarnybą darbingumo lygiui nustatyti ir nurodo savo ir asmens, dėl kurio kreipiasi, vardą, pavardę, gimimo datą. Jei asmuo ar asmens atstovas į asmenį gydantį gydytoją kreipiasi dėl kitos priežasties ir asmenį gydantis gydytojas nustato, kad po asmeniui taikyto gydymo ir (ar) medicininės reabilitacijos išlieka ilgalaikis sveikatos būklės pablogėjimas, jis vizito ar konsultacijos metu informuoja asmenį ar asmens atstovą apie galimybę kreiptis į Tarnybą dėl darbingumo lygio nustatymo.

Pagal Tvarkos aprašo 8 punktą asmenį gydantis gydytojas, siųsdamas asmenį į Tarnybą darbingumo lygiui nustatyti, ESPBI IS pateikia klinikinius elektroninius dokumentus E025 „Ambulatorinio apsilankymo aprašymas“ ar E003 „Stacionaro epikrizė“ ir E027 „Siuntimas konsultacijai, tyrimams, gydymui“, nurodytus Elektroninės sveikatos paslaugų ir bendradarbiavimo infrastruktūros informacinės sistemos naudojimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2015-05-26 įsakymu Nr. V-657, priede (toliau – klinikiniai elektroniniai dokumentai E025 ar E003 ir E027), kuriuose nurodo diagnozę (-es), dėl kurios (-ių) asmuo siunčiamas į Tarnybą darbingumo lygiui nustatyti, asmeniui taikytą gydymą ir (ar) medicininę reabilitaciją, įvertina, ar ESPBI IS nurodytos visos asmeniui suteiktos konsultacijos, atlikti instrumentiniai, klinikiniai laboratoriniai ir (ar) kiti tyrimai, patvirtinantys tą (tas) diagnozę (-es). Jeigu visa reikalinga informacija yra ESPBI IS, asmenį gydantis gydytojas vizito ar konsultacijos metu informuoja asmenį ar asmens atstovą apie galimybę kreiptis į Tarnybą dėl darbingumo lygio nustatymo. Jei nėra galimybės klinikinių dokumentų E025 ar E003 ir E027 ar dokumentų, patvirtinančių taikytą gydymą ir (ar) medicininę reabilitaciją, visas asmeniui suteiktas gydytojų specialistų konsultacijas, atliktus instrumentinius, klinikinius laboratorinius ir (ar) kitus tyrimus, išsaugoti ESPBI IS, asmenį gydantis gydytojas parengia ir vizito ar konsultacijos metu įteikia asmeniui ar asmens atstovui ar elektroninių ryšių priemonėmis pateikia Tarnybai Tvarkos aprašo 8.1-8.5 papunkčiuose nurodytus dokumentus, tai pažymėdamas ESPBI IS klinikiniame elektroniniame dokumente E027.

Pagal Tvarkos aprašo 8¹ punktą gydantis gydytojas 8 punkte nurodytų dokumentų nerengia, jeigu asmens sveikatos būklė neatitinka šiuo įsakymu patvirtintų Bazinio darbingumo lygio nustatymo kriterijų, nebaigtas asmens gydymas, nenustatyta aiški diagnozė arba neišnaudotos visos medicininės reabilitacijos priemonės.

Tvarkos aprašo 9 punkte nustatyta, kad asmuo ar asmens atstovas per 60 kalendorinių dienų nuo klinikinių elektroninių dokumentų E025 ar E003 ir E027 pateikimo ESPBI IS dienos arba siuntimo į Tarnybą darbingumo lygiui nustatyti išdavimo dienos Tvarkos aprašo 10 punkte nurodytais būdais kreipiasi į Tarnybą, pateikdamas Tarnybos nustatytos formos prašymą nustatyti asmens darbingumo lygį.

Pagal Tvarkos aprašo 17 punktą, jei asmens darbingumo lygis nustatomas pagal Tvarkos aprašo 35.1 ir 35.2 papunkčius, asmens darbingumo lygis laikomas nustatytu nuo asmens prašymo nustatyti darbingumo lygį Tarnyboje gavimo dienos, išskyrus atvejį, kai, atlikus pakartotinį darbingumo lygio vertinimą, asmeniui nustatomas didesnis, nei buvo, asmens darbingumo lygis.

Pagal Tvarkos aprašo 35 punktą Tarnyba atlieka pakartotinį darbingumo vertinimą: baigiantis nustatytam darbingumo lygio terminui, bet ne vėliau kaip paskutinę nustatyto darbingumo lygio termino dieną (35.1 papunktis); pasikeitus asmens sveikatos būklei, darbingumo lygio priežastims (35.2 papunktis); asmeniui ir/ar pensiją arba išmoką mokančiai institucijai nesutinkant su Tarnybos teritorinio skyriaus priimtu sprendimu (35.3 papunktis); vykdant Ginčų komisijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos sprendimą (35.4 papunktis); jeigu atlikus Tarnybos teritorinių skyrių priimtų sprendimų patikrinimą paaiškėja, kad sprendimas priimtas nepagrįstai (35.5 papunktis).

Remiantis šalių išdėstytomis aplinkybėmis ir byloje esančiais dokumentais nustatyta, kad Tarnybos sprendimu pareiškėjos darbingumo lygis (30 proc.) buvo nustatytas nuo 2022-05-10 iki

2023-05-09 (b. l. 29–37). Baigiantis nustatytam darbingumo lygio terminui, pareiškėja turėjo kreiptis į savo gydytoją dėl siuntimo į Tarnybą darbingumo lygiui nustatyti. Nagrinėjamu atveju siuntimas į Tarnybą Nr. E027 pareiškėjos darbingumo lygiui nustatyti gydytojo užpildytas 2023-12-18 (b. l. 116–117). Pareiškėja prašymą nustatyti darbingumo lygį Tarnybai pateikė 2023-12-19, nustatyti darbingumo lygį atgaline data neprašė (b. l. 38–39). Pareiškėja 2024-01-18 skunde ir 2024-02-02 prašyme Agentūros prašė atstatyti terminą nuo 2023-05-10 (b. l. 84–85, 98–99).

Agentūra Sprendimu netenkino pareiškėjos 2024-01-18 skundo ir 2024-02-02 prašymo, ir paliko galioti teritorinio skyriaus sprendimą, kuriuo pareiškėjai darbingumo lygis nustatytas nuo 2023-12-19 (nuo prašymo Tarnyboje gavimo dienos) iki 2024-12-30 (iki senatvės pensijos amžiaus sukakties dienos). Sprendimas priimtas atsižvelgiant į tai, kad pareiškėja nepateikė detalesnių paaiškinimų, kodėl nesikreipė į gydytoją dėl siuntimo į Tarnybą parengimo, pareiškėja pati nesiėmė jokių aktyvių veiksmų dėl dokumentų parengimo. Sprendimų kontrolės skyrius nenustatė objektyvių aplinkybių, pareiškėjai nuolat trukdžiusių kreiptis į Tarnybą laikotarpiu nuo 2023 m. gegužės mėn. iki 2023 m. gruodžio mėn.

Pareiškėja Sprendimo neteisėtumą grindžia argumentu, kad ji 2024-01-18 skunde ir 2024-02-02 prašyme teisingai ir sąžiningai nurodė, kodėl praleido terminą. Pareiškėja serga sunkia (duomenys neskelbtini) liga, tuo metu buvo nedarbingume, terminas buvo praleistas ne nuo pareiškėjos valios priklausančių aplinkybių. Pareiškėjos teigimu, ji buvo suklaidinta Tarnybos darbuotojų ir gydytojų, kurie patikino, kad visi formalumai dėl darbingumo lygio bus sutvarkyti pasibaigus pareiškėjos nedarbingumui.

Darbingumo lygio termino nustatytą atgaline data reglamentuoja Tvarkos aprašo 28 punktas, Vertinimo vadovo 30 punktas.

Tvarkos aprašo 28 punktas numato, kad jei asmuo dėl pateisinamų priežasčių praleidžia pakartotinio darbingumo lygio vertinimo laiką ir jei jis prašo, darbingumo lygis ar priežastys gali būti nustatyti atgaline data, jeigu Tarnybai pateikiami visi reikalingi dokumentai (duomenys), būtini darbingumo lygiui ar jo priežastims nustatyti atgaline data, bet ne daugiau kaip už trejus praėjusius metus, skaičiuojant nuo dokumentų gavimo Tarnyboje dienos. Į šį laikotarpį neįskaičiuojamas laikotarpis, kai dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės paskelbtos valstybės lygio ekstremaliosios situacijos ir karantino visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje asmuo negalėjo pateikti Tarnybai visų reikalingų dokumentų (duomenų), būtinų darbingumo lygiui ar jo priežastims nustatyti atgaline data.

Vertinimo vadovo 30 punkte nustatyta, kad asmeniui pateikus prašymą nustatyti neįgalumo lygį, darbingumo lygį ar specialiuosius poreikius atgaline data dėl pateisinamų priežasčių, pateisinamomis priežastimis laikoma: šeimos narių ar artimų giminaičių mirtis (30.1 papunktis); nenumatytos šeimos aplinkybės (vaiko iki 14 metų liga, šeimos narių priežiūra ar slaugymas) (30.2 papunktis); pranešimas ar šaukimas asmeniui vykti į teismą arba teisėsaugos ar kontrolės (priežiūros) funkcijas atliekančias institucijas ar įstaigas (30.3 papunktis); nelaimingas atsitikimas, liga, su(si)žalojimas, nėštumas, gimdymas (30.4 papunktis); kitos nuo asmens valios nepriklausomos priežastys, Sprendimų kontrolės skyriaus vedėjo pripažintos svarbiomis (30.5 papunktis).

Vadovaujantis aptartomis teisės aktų nuostatomis, darbingumo lygis gali būti nustatytas atgaline data, jeigu asmuo to prašo, ir jeigu pakartotinio darbingumo lygio vertinimo laiką asmuo praleido dėl pateisinamų priežasčių. Liga tokiu atveju yra laikoma pateisinama priežastimi (Vertinimo vadovo 30.4 papunktis).

Nagrinėjamu atveju pareiškėja prašymą nustatyti darbingumo lygį Tarnybai pateikė 2023-12-19, t. y. 7 mėnesius praleidusi pakartotinio darbingumo lygio vertinimo laiką. Minėtame prašyme pareiškėja neprašė nustatyti darbingumo lygį atgaline data, todėl Tarnybos teritorinis skyrius nustatė pareiškėjos darbingumo lygį nuo 2023-12-19, t. y. nuo prašymo Tarnyboje gavimo dienos (Tvarkos aprašo 17 punktas). Tačiau pareiškėja, ginčydama teritorinio skyriaus sprendimą, prašė Agentūros nustatyti darbingumo lygį atgaline data. Komisijos vertinimu, pareiškėja 2024-01-18 skunde ir 2024-02-02 prašyme nurodė konkrečią datą, nuo kada prašo nustatyti darbingumo lygį, ir aiškiai nurodė, kad terminą kreiptis dėl pakartotinio darbingumo lygio praleido dėl ligos – pareiškėjai buvo tęsiamas (duomenys neskelbtini) gydymas nuo (duomenys neskelbtini) ir ji buvo nedarbingume. Ši priežastis laikytina esmine ir atitinkančia Vertinimo vadovo 30.4 papunktį.

Pažymėtina, kad Agentūra Sprendime nurodė nustačiusi, jog pareiškėja praleistu laikotarpiu lankėsi gydymo įstaigose: VšĮ Kauno miesto poliklinikoje lankėsi 2023 m. vasario, kovo, gegužės, birželio, liepos, rugpjūčio, rugsėjo, spalio, gruodžio mėn. ir 2024 m. sausio, vasario mėn.; Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninės Kauno klinikose – 2023 m. gegužės, birželio, liepos, rugpjūčio, rugsėjo, spalio, lapkričio, gruodžio mėn. ir 2024 m. sausio mėn.; UAB „Medicinos namai šeimai“ – 2023 m. rugpjūčio mėn. Komisijos vertinimu, minėti duomenys patvirtina pareiškėjos teiginį, kad terminas buvo praleistas dėl ligos, todėl laikytina, kad Agentūra Sprendime nepagrįstai teigia nustačiusi pateisinamų priežasčių (susiklosčiusių objektyvių aplinkybių) darbingumo lygio nustatymui atgaline data. Iš 2024-02-02 prašymo turinio matyti, kad pareiškėja galimai buvo suklaidinta Tarnybos darbuotojų, kurie informavo pareiškėją, kad ji galės pateikti dokumentus į Tarnybą tik pasibaigus nedarbingumui. Į šias pareiškėjos nurodytas aplinkybes Sprendime nebuvo atsižvelgta, todėl kritiškai vertintini Sprendimo teiginiai, kad pareiškėja pati nesiėmė jokių aktyvių veiksmų dėl dokumentų parengimo ir nepateikė detalesnių paaiškinimų, kodėl nesikreipė į gydytoją dėl siuntimo į Tarnybą parengimo. Taip pat akcentuotina, kad Tarnybos teritorinio skyriaus 2024-01-15 sprendimu buvo nustatytas toks pat pareiškėjos darbingumo lygis (30 proc.), kaip ir laikotarpiu nuo 2022-05-10 iki 2023-05-09, t. y. pareiškėja praleistu 7 mėnesių laikotarpiu nebuvo pasveikusi ir jos darbingumo lygis nebuvo pasikeitęs. Taigi, termino praleidimo priežastys turėjo būti vertinamos atsižvelgiant į visų minėtų reikšmingų aplinkybių visumą.

Pagal vykdomų funkcijų apimtį bei paskirtį, veiklos pobūdį, turimus įgaliojimus Agentūra priskirtina viešojo administravimo subjektams, todėl savo veikloje (taip pat priimdama individualius administracinius aktus) privalo vadovautis ir Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – VAI) nuostatomis. VAI 10 straipsnio 5 dalyje nurodyta, jog administraciniame sprendime, be kita ko, turi būti nurodyta: administracinio sprendimo teisinis ir faktinis pagrindas ar kitos administraciniam sprendimui įtakos turėjusios aplinkybės; administracinio sprendimo motyvai.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau – LVAT) yra pažymėjęs, kad minėtos VAI nuostatos reiškia, jog individualiame administraciniame akte turi būti nurodomi pagrindiniai faktai, argumentai ir įrodymai, pateikiamas teisinis pagrindas, kuriuo viešojo administravimo subjektas rėmėsi priimdamas administracinį aktą; motyvų išdėstymas turi būti adekvatus, aiškus ir pakankamas. Ši teisės norma siejama su teisėtumo principu, pagal kurį reikalaujama, kad viešojo administravimo subjektai savo veikla nepažeistų teisės aktų, kad jų sprendimai būtų pagrįsti, o sprendimų turinys atitiktų teisės normų reikalavimus (LVAT 2022-08-31 nutartis administracinėje byloje Nr. eA-367-502/2022; 2014-12-18 sprendimas administracinėje byloje Nr. A-822-1440/2014; 2012-01-12 nutartis administracinėje byloje Nr. A-756-35/2012, kt.).

LVAT jurisprudencijoje taip pat nuosekliai pabrėžiama, kad kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma, be kita ko, gero administravimo principo, kuriuo įgyvendinama Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta nuostata, jog visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms (LVAT 2012-03-01 nutartis administracinėje byloje Nr. A-502-1605/2012; 2012-06-28 sprendimas administracinėje byloje Nr. A-492-2045/2012; 2014-04-03 sprendimas administracinėje byloje Nr. A-492-801/2014). Gero administravimo principas reikalauja, kad valstybės institucijos, priimdamos administracinius sprendimus, veiktų rūpestingai ir atidžiai, taip pat užtikrintų, kad administracinėje procedūroje būtų laikomasi visų teisės aktų nuostatų (LVAT 2012-10-04 nutartis administracinėje byloje Nr. A-502-134/2012; 2014-04-22 nutartis administracinėje byloje Nr. A-143-816/2014, kt.).

Įvertinusi ginčijamo Sprendimo turinį, Komisija daro išvadą, kad jis neatitinka VAI 10 straipsnio 5 dalies reikalavimų ir gero administravimo principo, kadangi Agentūra netinkamai išnagrinėjo pareiškėjos 2024-01-18 skundą ir 2024-02-02 prašymą, objektyviai neįvertino pareiškėjos nurodytų termino praleidimo priežasčių ir netinkamai taikė Tvarkos aprašo 28 punkto ir Vertinimo vadovo 30 punkto nuostatas. Atsižvelgiant į tai, pareiškėjos skundo pirmas reikalavimas tenkintinas, ginčijamas Sprendimas naikintinas.

Dėl pareiškėjos reikalavimo įpareigoti Agentūrą priimti konkretaus turinio sprendimą pasisakytina, kad pagal LVAT praktiką teismas (šiuo atveju Komisija) nėra viešojo administravimo institucija ir neatlieka viešojo administravimo atitinkamoje srityje, dėl ko negali įpareigoti viešojo

administravimo subjekto priimti konkretaus turinio administracinį sprendimą, o gali tik pavesti iš naujo atlikti veiksmus, kurie pripažinti atliktais nesilaikant teisės aktų reikalavimų (LVAT 2022-02-17 nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-103-756/2022; 2020-02-26 nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-169-624/2020; 2018-07-19 nutartis administracinėje byloje Nr. A-1150-502/2018, kt.).

Nagrinėjamu atveju pripažinus, kad ginčijamas Sprendimas neatitinka teisės aktų reikalavimų, Agentūra įpareigotina iš naujo išnagrinėti pareiškėjos 2024-01-18 skundą bei 2024-02-02 prašymą, ir priimti teisės aktų reikalavimus atitinkantį sprendimą.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 14 straipsnio 2 dalimi, įvertinus tai, kad didžiąją bylos medžiagos dalį sudaro specialių kategorijų asmens duomenys, susiję su asmens sveikata, siekiant apsaugoti informacijos apie asmens sveikatą konfidencialumą, visa nagrinėjamos bylos medžiaga pripažintina nevieša, neteikiant jos susipažinti ar kopijuoti byloje nedalyvavusiems asmenims.

Atsižvelgdama į nustatytas aplinkybes ir vadovaudamasi aptartu teisiniu reglamentavimu, Komisija daro išvadą, kad pareiškėjos skundas yra pagrįstas, todėl tenkintinas. Ginčijamas Sprendimas naikintinas, Agentūra įpareigotina per 20 darbo dienų nuo šio sprendimo įsiteisėjimo dienos iš naujo išnagrinėti pareiškėjos 2024-01-18 skundą bei 2024-02-02 prašymą, ir priimti teisės aktų reikalavimus atitinkantį sprendimą.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo 20 straipsnio 1 dalies 3 punktu, 22 straipsnio 1 dalimi, Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 14 straipsnio 2 dalimi, Komisija

n u s p r e n d ž i a:

Pareiškėjos R. Š. skundą tenkinti.

Panaikinti Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2024-02-15 sprendimą Nr. SS-464 „Dėl R. Š. nustatyto darbingumo lygio termino“.

Įpareigoti Asmens su negalia teisių apsaugos agentūrą prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos per 20 darbo dienų nuo šio sprendimo įsiteisėjimo dienos iš naujo išnagrinėti pareiškėjos R. Š. 2024-01-18 skundą (reg. Nr. SK-223) bei 2024-02-02 Prašymą/paaiškinimą prie 2024-01-18 skundo Nr. SK-223, ir priimti teisės aktų reikalavimus atitinkantį sprendimą.

Visą bylos medžiagą pripažinti nevieša, neteikiant jos susipažinti ar kopijuoti byloje nedalyvavusiems asmenims.

Sprendimas per vieną mėnesį nuo sprendimo priėmimo dienos gali būti skundžiamas Regionų administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Komisijos posėdžio pirmininkė

Ingrida Sabaliauskienė

Komisijos nariai

Eglė Bilevičiūtė

Vytautas Kurpuvesas

Žydrūnas Plytnikas